SK

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EUROSYSTÉM

STANOVISKO EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKY

z 27. októbra 2009,

o nezávislosti Národnej banky Slovenska

(CON/2009/85)

Úvod a právny základ

Európska centrálna banka (ďalej len „ECB“) prijala 20. októbra 2009 žiadosť Národnej rady Slovenskej republiky o stanovisko k návrhu zmien a doplnení článku VI návrhu zákona o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“). Článok VI návrhu zákona obsahuje návrhy zmien a doplnení zákona o Národnej banke Slovenska (ďalej len „NBS“).

Právomoc ECB vydať stanovisko je založená na článku 105 ods. 4 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a článku 2 ods. 1 tretej zarážke rozhodnutia Rady 98/415/ES z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskou centrálnou bankou vnútroštátnymi orgánmi ohľadom návrhu právnych predpisov[1], nakoľko sa návrh zákona týka NBS. V súlade s článkom 17.5 prvou vetou rokovacieho poriadku Európskej centrálnej banky Rada guvernérov prijala toto stanovisko.

1. Účel návrhu zákona

1.1 Návrh zákona zavádza ustanovenie, ktoré umožňuje odviesť zisk NBS do štátneho rozpočtu alebo do štátnych finančných aktív. Podľa navrhovaného ustanovenia môže banková rada rozhodnúť, že zostatok zisku alebo jeho časť sa odvedie do štátneho rozpočtu alebo do štátnych finančných aktív.

1.2 Návrh zákona upravuje tiež zmeny týkajúce sa zloženia bankovej rady a opätovného vymenovania jej členov. Počet členov bankovej rady sa má znížiť z 11 na päť, pričom toto zníženie sa týka len tých členov bankovej rady, ktorí boli vymenovaní vládou. Počet členov bankovej rady sa bude znižovať postupne, takže všetci súčasní členovia bankovej rady zostanú vo svojej funkcii až do skončenia ich funkčného obdobia. Návrh zákona umožní členom bankovej rady s výnimkou guvernéra a viceguvernéra, aby boli vymenovaní opätovne bez časového obmedzenia na rozdiel od súčasného znenia zákona, podľa ktorého takéto opätovné vymenovanie bolo obmedzené najviac na dve po sebe idúce funkčné obdobia.

1.3 Návrh zákona tiež zavádza ustanovenie, ktorého cieľom je zabezpečenie kontinuity pri výkone funkcie guvernéra, keď funkcia a funkčné obdobie guvernéra zaniká až dňom účinnosti vymenovania nového guvernéra NBS.

1 Ú. v. ES L 189, 3.7.1998, s. 42.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Štatúty národných centrálnych bank a akékoľvek ich zmeny a doplnenia musia zaisťovať nezávislosť národných centrálnych bánk, a tak zabezpečovať riadne plnenie ich úloh podľa zmluvy a Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk (ďalej len „štatút ESCB“). Návrh zákona upravuje zmeny a doplnenia zákona o NBS, ktoré sa týkajú personálnej a finančnej nezávislosti centrálnej banky.

2.2 Pokiaľ ide o personálnu nezávislosť, zmeny a doplnenia by mali zaručovať trvanie a minimálnu dĺžku funkčného obdobia guvernéra a ostatných členov orgánov s rozhodovacími právomocami, ktorí sú zapojení do plnenia úloh súvisiacich s ESCB. Článok 14.2 štatútu ESCB ustanovuje, že štatúty národných centrálnych bánk musia ustanoviť minimálne funkčné obdobie guvernéra v dĺžke piatich rokov, musia tiež chrániť pred svojvoľným odvolaním guvernérov tým, že ustanovujú, že guvernérov možno z funkcie odvolať, len ak prestali spĺňať podmienky požadované pre výkon ich funkcie alebo ak sa dopustili závažného pochybenia.

2.3 Jedným zo znakov finančnej nezávislosti, ktorá je najviac ohrozená vonkajšími vplyvmi, je rozdelenie zisku a tvorba finančných rezerv. Pokiaľ ide o pravidlá upravujúce rozdeleniu zisku, štatúty NCB môžu predpisovať spôsob, ako sa má zisk rozdeliť. Navyše, aj keď sú zmeny a doplnenia takýchto pravidiel možné, je dôležité zabrániť tomu, aby pravidlá súvisiace s rozdeľovaním zisku, boli ovplyvnené záujmami tretích osôb, a je dôležité vytvoriť právny rámec, ktorý poskytne stabilný a dlhodobý základ pre fungovanie centrálnej banky[2]. Okrem toho, o rozdelení zisku by mali odborne rozhodovať orgány národnej centrálnej banky (ďalej len „NCB“) s rozhodovacími právomocami a toto rozhodnutie by nemalo byť ponechané na voľné uváženie tretích osôb, okrem prípadov, ak výslovná ochranná klauzula stanovuje, že tým nie sú dotknuté finančné prostriedky potrebné na uskutočňovanie úloh NCB súvisiacich s ESCB alebo Eurosystémom[3].

2.4 Pokiaľ ide o finančné rezervy alebo finančné zásoby pre výnimočné prípady, NCB musí mať možnosť nezávisle vytvárať finančné rezervy na ochranu reálnej hodnoty svojho kapitálu a aktív, ako zdôrazňuje ECB vo svojich konvergenčných správach.

3. Personálna nezávislosť

Nové znenie §7 ods. 8 písm. a) a §7 ods. 8 písm. b) ustanovuje, že funkcia guvernéra zaniká až vymenovaním nového guvernéra. ECB predpokladá, že cieľom tohto nového ustanovenia je preklenutie obdobia medzi uplynutím päťročného funkčného obdobia guvernéra alebo jeho odstúpením z funkcie a vymenovaním nového guvernéra s prihliadnutím na §7 ods. 4 zákona o NBS. Znenie tohto ustanovenia by mohlo viesť k rozdielnemu výkladu, keď by funkcia guvernéra mohla zaniknúť účinnosťou vymenovania nového guvernéra bez ohľadu na to, kedy sa tak stane, t.j. aj pred uplynutím päťročného funkčného

2 Pozri stanovisko ECB CON/2007/14. Všetky stanoviská ECB sú uverejnené na internetovej stránke ECB na: www.ecb.europa.eu.

3 Pozri Konvergenčnú správu ECB z mája 2008, s. 21.

obdobia alebo pred odstúpením z funkcie. Malo by sa zvážiť preformulovanie tohto ustanovenia s cieľom predísť akémukoľvek možnému chybnému výkladu, ktorý by mohol viesť k porušeniu článku 14.2 štatútu ESCB.

4. Finančná nezávislosť

4.1 Každý členský štát je povinný chrániť finančnú nezávislosť svojej NCB, a tak zabezpečiť riadne plnenie jej úloh podľa zmluvy a štatútu ESCB[4]. Predovšetkým súlad zákona o NBS s požiadavkami článku 108 zmluvy a štatútu ESCB na nezávislosť centrálnej banky má kľúčový význam, keďže cenovú stabilitu ako primárny cieľ NBS možno najlepšie dosiahnuť za predpokladu, že NBS je úplne nezávislou inštitúciou s jednoznačne vymedzeným poslaním[5].

4.2 ECB víta nové znenie §39 ods. 4 zákona o NBS, ktorý ustanovuje, že zostatok zisku NBS alebo jeho časť možno odviesť do štátneho rozpočtu alebo do štátnych finančných aktív len na základe rozhodnutia Bankovej rady NBS a v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

4.3 Národné centrálne banky musia mať dostatok finančných prostriedkov, aby mohli svoje poslanie uskutočňovať kedykoľvek, t.j. musia byť schopné plniť svoje vnútroštátne úlohy, dodržiavať svoje medzinárodné záväzky a pokryť svoje administratívne a prevádzkové náklady[6]. ECB predpokladá, že novú tretiu vetu §39 ods. 4 zákona o NBS je potrebné vykladať v spojení s druhou vetou tohto odseku, t.j. že akýkoľvek zisk NBS sa najskôr rozdelí do rezervného fondu a iných fondov vytváraných z tohto zisku a je určený na úhradu akumulovanej straty z minulých rokov. V tejto súvislosti sa predpokladá, že až vtedy, keď bola akumulovaná strata z minulých rokov uhradená, môže byť zostatok zisku na základe rozhodnutia bankovej rady odvedený do štátneho rozpočtu alebo do štátnych finančných aktív. Tento mechanizmus je kľúčový s cieľom zabezpečiť finančnú nezávislosť NBS bez oslabenia jej finančných prostriedkov určených na vykonávanie jej menovej politiky[7]. V tomto ohľade by sa mal návrh zákona v prípade §39 ods. 4 zákona o NBS preformulovať.

Toto stanovisko sa uverejní na internetovej stránke ECB.

Vo Frankfurte nad Mohanom 27. októbra 2009

[podpis]

prezident ECB

Jean-Claude TRICHET

4 Odsek 2.1 stanoviska CON/2009/53.

5 Odsek 2.1 stanoviska CON/2009/26.

6 Odsek 2.3 stanoviska CON/2009/26 a odsek 2.2 stanoviska CON/2009/53.

7 Odsek 3.2 stanoviska CON/2009/53.